

Nr 902.

Länsstyrelsens i Göteborgs och Bohus län
resolution i nedannämnda ärende.
Given Göteborg i landskansliet den 6 maj
1968.

Länsarkitekten länet har i en hit ingiven skrivelse, vid vilken fogats karta och fastighetsförteckning hemställt, att länsstyrelsen måtte till prövning upptaga frågan om fridlysning som naturpark av ett å Havstensundshalvöns västra kust i Tanums socken beläget område, (nedan kallat Tjurpanneområdet).

Genom resolution den 9 juli 1963 har länsstyrelsen med stöd av 8 och 15 §§ naturskyddslagen den 21 november 1952 i avbidan på fridlysningsärendets slutliga avgörande meddelat förbud mot att inom ifrågavarande område, som med grön begränsningslinje angivits å ett till resolutionen hörande exemplar av ekonomiska kartans svartryck, utan länsstyrelsens tillstånd vidtaga vissa åtgärder, bl.a. uppförande av byggnad. Giltighetstiden för nämnda förbud, vilket ursprungligen gällde till och med den 30 juni 1966, har senast genom länsstyrelsens resolution den 30 maj 1967 med stöd av 11 § naturvårdslagen förlängts till och med den 1 juli 1968.

Under den tid den interimistiska fridlysningen bestått har på länsstyrelsens uppdrag verkställts dels en undersökning av naturen i området kring Tjurpannan inom hemmanet Långeby av lektorn Vilhelm Gillner, Göteborg, dels en utredning av lantmätaren Tore J. A. Pettersson, avsedd att ligga till grund för bl.a. uppskattning av ersättningar till markägare för mistad glesbebyggelseätt.

Vidare har vägmästaren Hans Johansson, Hällevadsholm, verkställt utredning angående de kvantiteter brytvärt grus, som förefinnes inom det tilltänkta naturreservatet, varjämte lantmätaren Tore L.A. Pettersson upprättat en promemoria angående värderingen av de av Johansson beräknade grusmängderna. Vägmästaren Hans Johansson har dessutom gjort en kostnadsberäkning och upprättat en situationsplan för anläggande av 24 parkeringsplatser på två områden inom fastigheten Långeby 2:24.

Länsstyrelsen har med ledning av vad som framkommit vid utredningarna upprättat förslag till reservatföreskrifter,

Länsstyrelsen har i anslutning härtill den 15 juni 1965 och den 14 juni 1966 hållit sammanträden med berörda markägare och företrädare för Tanums kommun för överläggningar i ersättningsfrågan. Länsstyrelsen har till följd av dessa förhandlingar tecknat överenskommelser med de flesta markägarna inom området, däribland den 9 januari 1967 med ägaren till fastigheten Långeby 2:24 direktören Einar Burestad.

Sedan länsstyrelsen i skrivelse den 29 november 1967 till Statens naturvårdsverk hemställt, att verket ville utverka Kungl. Maj:ts godkännande av de av länsstyrelsen träffade överenskommelserna med därvid fogade fridlysningsföreskrifter, har naturvårdsverket med anledning därav i en till Konungen ställd skrivelse den 31 januari 1968 anfört bl.a. att intrångsersättningarna i de fem avtal länsstyrelsen träffat med markägarna för samtliga

fastigheter utom Långeby 2:24 även avsåg viss ersättning för mistad rätt till grustäkt. Naturvårdsverket hade emellertid funnit, att täckersättningen borde bli föremål för omprövning. Däremot fann verket att det avtal om ersättningar som träffats för fastigheten Långeby 2:24 vore helt i överensstämmelse med tidigare avtal och borde accepteras. Emedan denna fastighet omfattade över 70 procent av det blivande reservatets totala landareal och nära 65 procent av totala ersättningsbeloppet, fann naturvårdsverket det vara skäligt att man betalade ersättningen för denna fastighet snarast och utan att avvakta resultatet av den pågående utredningen om skäligheten av täckersättningen för övriga fastigheter. Som särskilt motiv härför kunde vidare påpekas angelägenheten av att den parkeringsplats, som länsstyrelsen har träffat avtal om att få anlägga på fastigheten Långeby 2:24 kunde iordningställas utan ytterligare tidspillan.

Statens naturvårdsverk, som förordade, att Tjurpanneområdet avsattes som naturreservat, med de av länsstyrelsen förutsatta skyddsföreskrifterna, hemställde om rätt att disponera erforderliga medel 136.300 kronor för ifrågavarande ersättningar avseende fastigheten Långeby 2:24, Kungl. Maj:t har genom beslut den 15 mars 1968 bemyndigat naturvårdsverket att disponera nämnda belopp 136.300 kronor för intrångsersättning och ersättning för kostnaderna i ärendet till ägaren av Långeby 2:24.

Kommunalnämnden i Tanums kommun har i avgivet yttrande förklarat sig icke hava något att erinra emot reservatets tillkomst eller emot de föreslagna fridlysningsföreskrifterna.

Det s.k. Tjurpanneområdet å Havstensundshalvöns västra kust omfattande delar av hemmanet Långeby i Tanums kommun utgör ett ovanligt ståtligt landskapsparti med strandängar, myrmarker och moränvallar i anslutning till vackra bergformationer. Inom området finnes förnämliga utsiktspunkter och landskapsscenerier. Området har många vikar och uddar lämpliga för bad samt är ett omtyckt mål för sportfiskare. I betänkandet "Naturen och samhället" (SOU 1962:36) har Tjurpanneområdet särskilt omnämnts såsom ett av de vetenskapligt och kulturellt värdefulla objekt, som bör beredas ett speciellt skydd.

För att bevara Tjurpanneområdets ovan beskrivna stora naturvärden och för att säkra allmänhetens möjligheter att utnyttja området för rekreation förklarar länsstyrelsen med stöd av 7 § naturvårdslagen den del av fastigheten Långeby 2:24 i Tanums socken och kommun, som är belägen inom det område, som avgränsats å härvid fogade kartsnitt, såsom naturreservat.

Länsstyrelsen meddelar följande föreskrifter för reservatet:

Reservatföreskrifter för Tjurpanneområdets naturreservat.

1. Förbud mot nybyggnad. Dock må byggnad för jordbrukets behov uppföras efter medgivande av länsstyrelsen. Byggnadsförbudet skall icke utgöra hinder för den som av länsstyrelsen förordnats att förvalta naturreservatet (här nedan kallad förvaltaren) att efter länsstyrelsens medgivande uppföra i punkt 13 omnämnda byggnader.
2. Förbud mot anordnande av upplag samt förbud mot schaktning, fyllning eller annan liknande åtgärd.

3. Förbud mot täkt av sten, grus, sand, eller såväl å land som inom fastighets vattenområde.
4. Förbud att utan länsstyrelsens medgivande anlägga körväg.
5. Förbud mot anläggande av campingplats.
6. Förbud mot anläggande av för allmänheten avsedd parkeringsplats med undantag för under punkt 13 omförmäld.
7. Förbud att utan länsstyrelsens tillstånd framdraga ledning för telegraf eller telefon eller överförande av elektrisk kraft, därest densamma erfordrar resande av mer än två stolpar.
8. Förbud mot uppsättande av stängsel annat än för jordbrukets behov. Dock skall under punkt 13 omförmäld parkeringsplats inhägnas.
9. Förbud mot sådd eller plantering av barrträd.
10. Förbud mot utdikning eller igenfyllning av myrar och andra vattensamlingar.
11. Förbud mot all jakt efter rovfågel och korp.
12. I kommersiellt hänseende får området av markägarna endast användas för åkerbruk, boskapsskötsel och därmed jämförligt ändamål; Kronan eller markägare obetaget att utarrendera sin fastighet för sådant ändamål.
13. Förvaltaren av naturreservatet skall äga att dels å Långeby 2:24 å område, som finnes närmare angivet å bilagda karta, anlägga parkeringsplats för allmänheten, i enlighet med härtill fogad beskrivning dels inom samma område efter medgivande av länsstyrelsen uppföra erforderliga servicebyggnader för den besökande allmänheten, dels inom reservatet i övrigt efter länsstyrelsens medgivande och till förhindrande av nedskräpning inom reservatet uppsätta toaletter samt uppsamlingskärl för papper och annat avfall, dels efter länsstyrelsens medgivande och efter samråd mod markägares för allmänhetens betjänande anlägga bryggor eller mindre hamn för småbåtar, dels ock efter samråd med markägaren vidtaga erforderliga röjningar av asp, vide eller annat sly, som hotar förändra landskapets karaktär.
14. För allmänhetens vistelse inom naturreservatet skall gälla följande:

All slags camping är förbjuden.

Trafik med motorfordon får endast äga rum fram till parkeringsplatser.

Det är förbjudet att bryta kvistar, plocka blommor, gräva upp växter, göra upp eld eller medföra lös hund ävensom att skada eller störa djurlivet.

Nedskräpning med plåt, glas, papper, plast, avfall eller annat är förbjuden.

Reservatet skall förvaltas och vårdas av skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län.

Reservatet skall utmärkas på följande sätt:

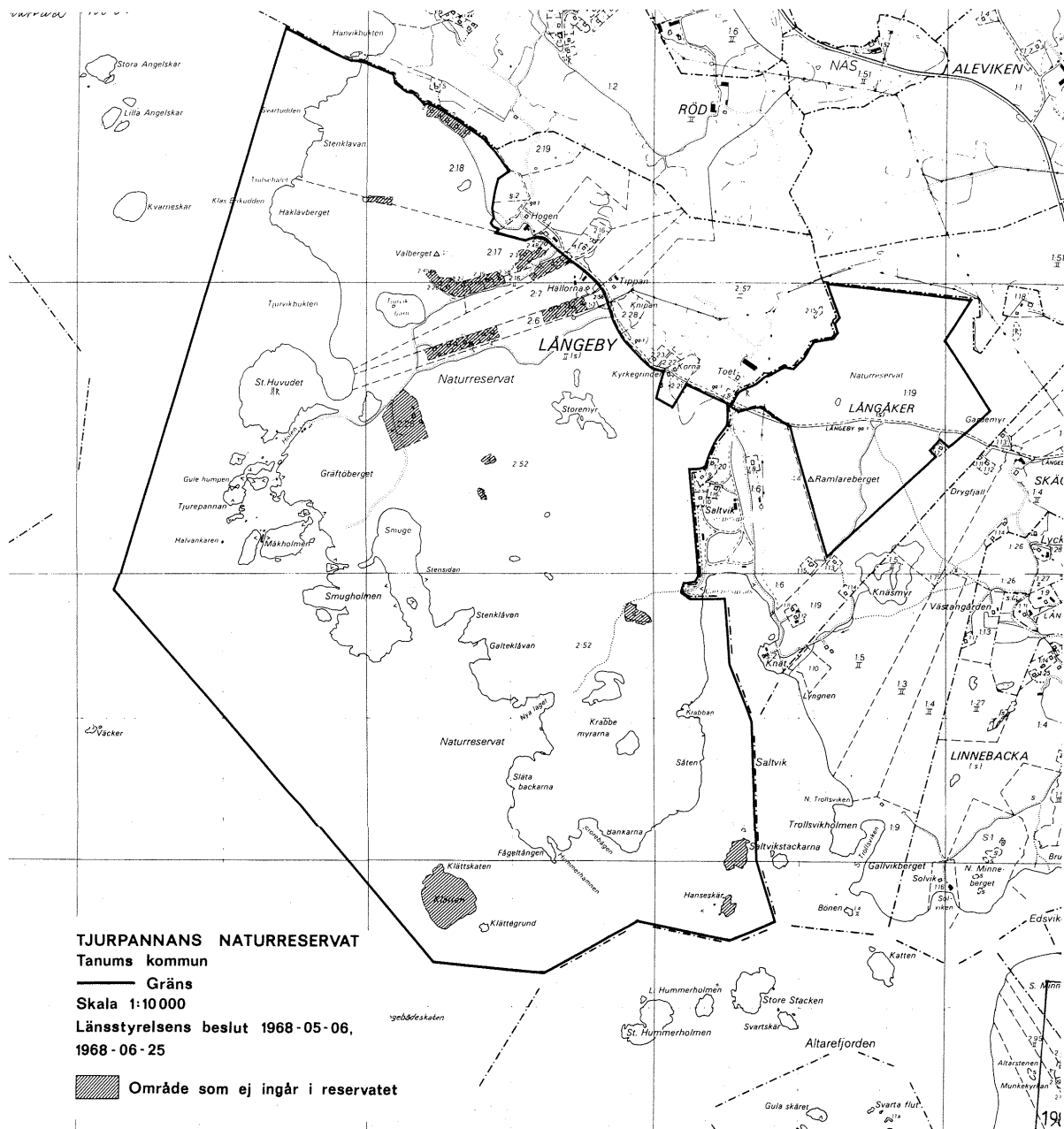
Skyltar, placerade å lättmetallstolpar av beskaffenhet, som avses i statens naturvårdsnämnds anvisningar av den 8 januari 1965 skall uppsättas vid bryggor, badplatser och på andra lämpliga platser inom reservatet. Skyltarna skall ha av länsstyrelsen godkänd text.

Klagan över detta beslut må föras hos Kungl. Maj:t genom besvär, vilka vid äventyr av talans förlust skola hava inkommit till Kungl. Jordbruksdepartementet, om enskild part är klagande inom tre veckor, och om klagan föres av menighet inom fem veckor från det klaganden fick del därav. Besvären kunna insändas med posten i betalt brev.

På länsstyrelsens vägnar:

Erik Axelsson

Carl Wellander

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Kristina Johansson
031-60 51 88

BESLUT
2007-02-12

Diarienummer
511-42101-2006

Sida
1(4)

Enligt sändlista

Fastställelse av skötselplan för naturreservatet Tjurpanneområdet i Tanums kommun

Beslut

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken (1998:1252) fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan för naturreservatet Tjurpanneområdet i Tanums kommun.

Bakgrund och synpunkter

Den 6 maj 1968 beslutade Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län att förklara området vid Tjurpannan i Tanums kommun som naturreservat. Syftet var att bevara de höga naturvärdena, i form av bl a strandängar, myrmarker och moränvallar, och att säkra allmänhetens möjligheter att utnyttja området för rekreation.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken (1998:1252) ska Länsstyrelsen fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård. För att fastställa ett aktuellt skötseldokument med uppföljningsbara mål för naturreservatet Tjurpanneområdet har Länsstyrelsen tagit fram ett skötselplaneförslag. Förslaget utgick i huvudsak från den skötsel som bedrivs i området idag. Den 14 september 2006 skickades förslaget ut till markägare, kommunen samt en rad intresseorganisationer, vilka samtliga fick möjlighet att inkomma med synpunkter. Följande har lämnat synpunkter:

- Räddningstjänsten i Tanum har inget att erinra.
- Jack Delin och Anders Delin har inget att erinra. Anders Delin har framfört en fråga om igenväxningsvegetation som besvarats via e-post.
- Föreningen Bohusläns Flora anser att förslaget är ambitiös och att de flesta åtgärderna säkert kommer att vara bra för områdets utveckling. Man påpekar dock att det är viktigt att inte gå för hårt fram vid de röjningsarbeten som ska göras, och önskar att några träd och buskar sparas för att området inte ska mista sin karaktär. Vidare gör man några tillägg till planens artlista, och pekar på problem med igenväxning och bråte. Inom skötselområde 3.3 betonar man att ostronört samt ytterligare några arter farit illa av färbete under 2006, och föreslår att strandzonen där dessa växter återfinns undantas från bete (åtminstone från får). Man anser inte heller att stängsling och bete är nödvändigt på de torra hedarna söder om Gräftöberget. *Stora röjningsarbeten har gjorts och kommer att göras för att restaurera områdena vid Tjurpannan. Det*

handlar dock inte om att röja bort all högre vegetation, planen framhåller att buskage bör sparas vid t ex bergskanter och skogspartier. Vid Tjurvik tjärn ska täckningsgraden av träd och buskar tillåtas vara högre än i andra delar av reservatet, bl a för att gynna höksångaren. Arterna förs in i artlistan, och Länsstyrelsen noterar problemen med igenväxning och skräp i vissa områden. Enligt förslaget till åtgärdsprogram för ostronörten (Appelqvist m fl, 2006) har antalet lokaler med ostronört de senaste decennierna minskat kraftigt i Sverige. Dessutom har antalet individer per lokal minskat, vilket alltså gäller även vid Tjurpannan. Orsaken till den nationella tillbakagången är inte känd, men teorier om klimatförändringar har förts fram. Vid Tjurpannan finns misstankar om att ostronörten missgynnats av betet i området, främst fårbetet. Dock har ostronörtbestånd i andra, obetade områden också minskat, vilket talar för att det kanske inte i första hand är betet som är ett hot mot arten. Länsstyrelsen anser normalt inte att det är lämpligt att stängsla bort områden för att gynna en enskild art, i synnerhet inte när det kan påverka såväl landskapsbild som tillgänglighet och skötsel negativt. I detta fall rör det sig dock om en mycket hotad art som gått starkt tillbaka, och som i ett åtgärdsprogram är utpekad som en särskilt skyddsvärd art. I ett försök att vända den negativa utveckling och undersöka om betet påverkar ostronörten kan därför en eller några lokaler tillfälligt undantas från bete under några säsonger. En sådan åtgärd ska följas upp och utvärderas innan vidare åtgärder vidtas. Området söder om Gräftöberget kommer inte att ingå i någon betesfälla, ett förtydligande har gjorts under skötselområde 11.1.

- Tanums kommun har inget att erinra, då miljöavdelningens tidigare framförda synpunkter angående bl a skötseln kring ostronörten beaktats i planen.

Den skötselplan som nu fastställs gäller tills vidare och revideras då uppföljningsåtgärderna indikerar att behov finns.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till regeringen, se bilaga.

I detta ärende har naturvårdsdirektör Sven Swedberg beslutat och naturvårdshandläggare Kristina Johansson varit föredragande. I handläggningen har även länsjurist Jonas Ledelius, rättsenheten, deltagit.

Sven Swedberg

Kristina Johansson

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Kristina Johansson
031-60 51 88

BILAGA SKÖTSEL-
PLAN FÖR NATUR-
RESERVATET TJUR-
PANNE-OMRÅDET,
TANUMS KOMMUN

Diariernr
511-42101-2006
2007-02-12

Sida
1(19)

Skötselplan för naturreservatet

TJURPANNEOMRÅDET

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Syfte	3
2. Beskrivning av området	3
2.1 Uppgifter om naturreservatet	3
2.2 Topografi och läge	4
2.3 Geologi	4
2.4 Markanvändning	4
2.5 Kulturhistoriska bevarandevärden	5
2.6 Vegetation, flora och fauna	5
2.7 Friluftsliv	7
2.8 Bebyggelse och anläggningar	7
3 Mark och vegetationsvård	7
3.1 Övergripande mål	7
3.2 Generella riktlinjer och åtgärder	8
3.3 Beskrivning av skötselområden	9
4 Friluftsliv	17
4.1 Övergripande mål	17
4.2 Information och anläggningar	17
5 Gränsmarkering	17
6 Uppföljning	17
6.1 Uppföljning av skötselåtgärder	17
6.2 Uppföljning av bevarandemål	17
6.3 Revidering av skötselplanen	18
7 Sammanfattning av planerad förvaltning	18
8 Referenser	19

BILAGOR

- bilaga 1** skötselplanekarta med skötselområden
bilaga 2 karta med stigsystem, fornlämningar, informationstavlor, toalett och p-plats

Foto mot Tjurvikbukten och Stora Huvudet: Kristina Johansson

1. Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara Tjurpanneområdets vackra landskap och stora naturvärden i form av bl a strandängar, myrmarker, moränvallar och bergsformationer
- säkra allmänhetens möjligheter att utnyttja området för friluftsliv och rekreation

Syftet ska tryggas genom att:

- skötselåtgärder för att återskapa och bevara ett öppet landskap med bl a ljunghedar vidtas
- området skyddas mot exploatering
- anordningar för friluftslivet hålls i gott skick

2. Beskrivning av området

2.1 Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Tjurpanneområdet
Objektnummer:	1402015
Natura 2000-beteckning:	Tjurpannan SE0520187 (SCI) Tanumskusten SE0520150 (SCI)
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Tanum
Socken/församling:	Tanum
Naturgeografisk region:	Den sydostnorska och bohuslänska kustskogsregionen, 18
Maringeografisk region:	Skagerrak
Typindelning enligt vattendirektivet:	Västkustens inre kustvatten
Vattenförekomst (HID):	SE584363-110977
Karta:	Topografisk karta: 9A SO Ekonomisk karta: 9A3g, 9A4g
Förvaltare:	Västkuststiftelsen
Areal:	Totalt: 495 ha varav 212 ha vatten

Markslag	Areal, ha	Kommentar
Skog	29,2	
Åker	1,1	Gräsbärande åker
Utmark/hed	215,3	
Övrig substratdominerad mark	34,2	Hällmark, klapperstensfält
Våtmark	1,8	
Sjö, damm	2,2	
Hav, kustvatten	210	
Bebyggelse	0,6	

Naturreservatet ligger inom område av riksintresse för naturvård och friluftsliv, och omfattas även av geografiska bestämmelser enligt 4 kap 1-3 §§

miljöbalken. Det ligger dessutom i ett regionalt värdefullt odlingslandskap. Delar av reservatet omfattas av strandskydd.

Två Natura 2000-områden berör Tjurpannans naturreservat. Natura 2000 är EU:s nätverk av skyddsvärda områden. Syftet med Natura 2000 är att bevara speciella, i EU-direktiv utpekade arter och livsmiljöer, så som habitat. Inom ett Natura 2000-område ska de inom området förekommande livsmiljöerna och/eller arterna bevaras långsiktigt och bidra till att upprätthålla så god som möjlig bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Natura 2000-området Tjurpannan sammanfaller till stor del med landområdet inom reservatet, medan vattenområdet ligger inom Tanumskustens Natura 2000-område. En bevarandeplan har upprättats för varje Natura 2000-område.

Natura 2000-habitat enligt bevarandeplanen för Natura 2000-området Tjurpannan:

1210 Årslång vegetation på driftvallar

1230 Vegetationsklädda havsklippor

4010 Fukthed med klocklång

4030 Ris- och gräshedar nedanför trädgränsen

6270 *Årslång silikatgräsmarker nedanför trädgränsen

* = prioriterat habitat

2.2 Topografi och läge

Tjurpanneområdet ligger ute i kustbandet nordväst om Grebbestad i Tanums kommun. Tjurpannan saknar skyddande ytterskärgård och den västra delen av området utgörs av en mot havet exponerad klippstrand, avbruten av partier med framför allt block, sten och grus.

2.3 Geologi

Berggrunden utgörs framför allt av granit. Enligt SGU:s jordartskarta utgörs området av kalt berg eller berg med tunt eller osammanhängande jordtäckte. Höllar och klappersten dominerar, sand finns endast i skyddade lägen. Förekomsten av skalgrus är obetydlig.

2.4 Markanvändning

Ljunghedar är idag en sällsynt och hotad naturtyp som vittnar om en historisk markanvändning, där utmarkerna nyttjades för bl a bete. Här bröt man också torv och samlade ljunghed för att använda som bränsle. För att skapa ett smakligt bete med unga ljunghedskott och gräs brändes hedarna, något som tillsammans med ett hårt betetryck gav upphov till vidsträckt, trädlös ljunghed. Idag, då den traditionella ljunghedsskötseln i stort sett försvunnit och hedarna växer igen till buskmarker och skog, hotas såväl naturtypen som en rad växt- och djurarter som är knutna till de öppna och soliga markerna.

Utmarkerna vid Tjurpannan har tidigare betats och sannolikt även bränts. Tillsammans med det för hav och vind exponerade läget och det magra jordtäcket ledde det till att området kom att domineras av nakna hållmarker och ris- och fukthedar. På flera håll, bl a i områdets södra, finns småvatten som uppkommit genom torvbrytning.

I en inventering gjord 1965 (Gillner) konstateras att bete inte längre förekommer inom Tjurpanneområdet. Avsaknaden av hävd har lett till att igenväxning skett i många områden. Idag betas de norra och nordvästra delarna av reservatet, och man har för avsikt att inom kort återuppta betesdrift även i den södra delen. Stora röjningsarbeten görs enligt en restaureringsplan upprättad 2004.

2.5 Kulturhistoriska bevarandevärden

Tre områden med fornlämningar och ett område med en kulturlämning har registrerats i fornminnesregistret:

- På Stora Huvudet finns tre rösen på ett kalt bergskrön (RAÄ nr Tanum 923:1, 2 och 3).
- På fastigheten Långåker 1:19 finns en hög och en rest sten. Stenen markerar en grav (RAÄ-nr Tanum 922:1 och 2).
- En labyrinth på fastigheten Långeby 2:52 väster om Smugeviken klassas som fast fornlämning (kan möjligen vara relativt nygjord) (RAÄ nr Tanum 1622:1).
- Vid Krabbemyrarna finns en kulturlämning i form av en husgrund, möjligen en kvarnlämning (RAÄ nr Tanum 1721:1).

Andra kulturhistoriskt värdefulla objekt är bl a de stenmurar som finns i området.

Fasta fornlämningar är skyddade enligt lag (1988:950) om kulturminnen m.m. och får inte rubbas, ändras eller tas bort utan tillstånd från Länsstyrelsen. Såväl fasta fornlämningar som andra kulturhistoriskt värdefulla objekt bör vårdas och bevaras.

2.6 Vegetation, flora och fauna

Tjurpanneområdet domineras av hållmarker och hedar. På grund av tidigare svag eller utebliven hävd befinner sig delar av ljunghedarna i ett mer eller mindre framskridet igenväxningsstadium, där vegetation i form av träd och buskar etablerar sig. I många av klåvorna växer bl a asp, björk och tall. Planterade bestånd av gran och tall finns. Förekomst av klippoxel och finnoxel, båda sällsynta arter, har rapporterats från området.

En rad skyddsvärda kärlväxter finns inom området. Den fridlysta och rödlistade (starkt hotad) arten ostronört som i Sverige är knuten till grusiga och

steniga havsstränder längs Hallands- och Bohuskusten har rapporterats växa på flera lokaler på reservatets västra sida. I Sverige har ostronörten minskat kraftigt de senaste åren, och det är oklart vad som orsakat denna tillbakagång.

Marrisp (*Limonium vulgare*) är en fridlyst och rödlistad (missgynnad) växt som lever på saltrika, öppna havsängar. Upphörd hävd är ett hot mot arten som gynnas av ett måttligt kreatursbete. Inom Tjurpanneområdet växer marrispen tillsammans med strandmalört nära stranden vid den innersta delen av Smugeviken, där den enligt uppgift hotas av igenväxning.

Den starkt hotade och fridlyst arten sandmålla (*Atriplex laciniata*) växer på sandiga och grusiga stränder, och hittades på Tjurpanneområdets västsida vid inventeringar 2003 och 2004. En art som upptäcktes under 2006 är knutört (*Anagallis minima*) som hittades på fuktängen väster om våtmarken som utgör skötselområde 3.5. Knutört klassas som sårbar och gynnas av bete och betesdjurens tramp, vilket ger ljusöppna förhållanden och blottad jord där arten kan etablera sig.

På de gräsbärande ytorna intill stranden vid Tjurvikbukten finns en intressant flora med bl a kattfot, spåstisel, kustruta och vildlin. Blockstranden i området hyser bl a strandvallmo (*Glaucium flavum*), som är en rödlistad (missgynnad) och fridlyst växt som växer på sandiga, grusiga och steniga stränder. Här finns också den ovan nämnda ostronörten.

Tjurviktjärn och omgivande marker fungerar som uppehållsplat och häckningsplats för såväl vadare som sjöfåglar. De senaste åren har bl a den rödlistade (missgynnad) höksångaren rapporterats från området kring Tjurviktjärn. Den trivs i igenväxande miljöer med buskar, och är känslig för såväl alltför kraftig igenväxning som röjning. Höksångaren förefaller ofta häcka i närheten av häckande törnskator, en rödlistad (missgynnad) art som även den återfinns vid Tjurpannan.

Rådjur och hare noterades vid fältbesök i januari 2006.

I tabell 1 redovisas inom naturreservatet förekommande naturtyper och arealer för dessa.

Naturtyp	Areal (ha)
Klipp-, rishedar, annan hed/utmark	215,3
Hällmark, klapperstensfält, sten-, grusstränder	35
Lövskog och busksnår	1,8
Blandskog	12,2
Barrskog	15,2
Gräsbärande åker	1,1
Våtmark	1,8
Hav	210
Sjö, damm	2,2
Bebyggelse	0,6

Tabell 1. Inom naturreservatet förekommande naturtyper

Art	Kategori	Inventeringsår/ rapporteringsår
Kärlväxter		
Granspira (<i>Pedicularis sylvatica</i>)	NT	1999
Knutört (<i>Anagallis minima</i>)	VU	2006
Ljungögontröst (<i>Euphrasia micrantha</i>)	VU	1997, 2001
Loppstarr (<i>Carex pulicaris</i>)	VU	2001
Marrisp (<i>Limonium vulgare</i>)	NT	1997-2006
Ostronört (<i>Mertensia maritima</i>)	EN	1995-2004
Sandmålla (<i>Atriplex laciniata</i>)	EN	2003, 2004
Strandstarr (<i>Carex paleacea</i>)	NT	1998
Strandvallmo (<i>Glaucium flavum</i>)	NT	1995-2004
Fåglar		
Höksångare (<i>Sylvia nisoria</i>)	NT, EU	2002-2006
Törnskata (<i>Lanius collurio</i>)	NT, EU	2006
Fisktärna (<i>Sterna hirundo</i>)	EU	2006
Silvertärna (<i>Sterna paradisaea</i>)	EU	2006
Dvärgmås (<i>Larus minutus</i>)	EU	2005

Tabell 2. Tabell över artförekomst av rödlistade arter och Natura 2000-arter.

Kategorier:

- Rödlistade arter (ArtDatabanken 2005): (RE) Försvunnen; (CR) Akut hotad; (EN) Starkt hotad; (VU) Sårbar; (NT) Missgynnad; (DD) Kunskapsbrist
- Arter i habitatdirektivet och fågeldirektivet: (EU)

2.7 Friluftsliv

Tjurpanneområdet är lättströvat och från de många höjderna bjuds storslag-na vyer från fastlandet över skärgården ut mot horisonten i sydväst. Till-sammans med goda bad- och fiskemöjligheter gör det reservatet till ett in-tressant och värdefullt friluftsområde.

2.8 Bebyggelse och anläggningar

Inom området finns ett flertal fastigheter som är undantagna från reservats-beslutet och alltså inte omfattas av reservatsbestämmelserna. Dessa fastighe-ter är främst bebyggda med fritidshus. Gränsande till reservatet ligger en större campingplats. Vid Stora Huvudet ligger några sjöbodar och bryggor. En parkeringsplats och toaletter finns inom reservatsområdet, se bilaga 2.

3 Mark och vegetationsvård

Nedan beskrivs de övergripande bevarandemålen för naturreservatet. Ett övergripande mål gäller samtliga områden med angiven naturtyp. Målen anger i huvudsak struktur och, för Natura 2000-habitaten, även artföre-komst. Utöver dessa mål finns mål som är specifika för ett visst skötselom-råde. Dessa mål anger främst arealer.

3.1 Övergripande mål

För vissa skötselområden ska, utifrån de generella mål som anges i denna plan, mer detaljerade bevarandemål formuleras när kompletterande inventer-ingar av naturtypernas och arternas utbredning och status genomförs. Dessa mål som främst är avsedda att fungera som indikatorer vid det kommande uppföljningsarbete kommer inte att föras in i skötselplanen.

Syftet med Natura 2000-området är att vissa livsmiljöer, såsom Natura 2000-habitat, och arter som finns i området långsiktigt ska bevaras. Varje livsmiljö och art ska bidra till att upprätthålla så gynnsam bevarandestatus.

På hävdade marker som är klassade som Natura 2000-habitat ska skötselåtgärderna vara bevarandeariktade, dvs kvaliteten och intensiteten ska vara sådan att livsmiljön för hävdgynnade arter bevaras och arternas överlevnad säkras på lång sikt. Inom områden som inte är klassade som Natura 2000-habitat kan en mer extensiv skötsel för att bevara den öppna, hävdade marken vara tillräcklig.

Inom varje Natura 2000-habitat ska de för habitatet typiska djur- och växtarterna förekomma i minst den omfattning som anges i uppföljningsanvisningarna. Gynnsam bevarandestatus ska uppnås eller upprätthålls för Natura 2000-arter och -habitat.

Hedar ska hållas fria från igenväxningsvegetation genom bete, röjning och bränning. Krontäckningen av träd och buskar som inte är av igenväxningskaraktär får maximalt uppgå till 5 % (gäller ej område 3.2 och 3.3). Bränning får endast utföras på uppdrag av Länsstyrelsen eller förvaltaren. Innan eventuell bränning ska Räddningstjänsten kontaktas.

Sand- och grusstränder, liksom klapperstensområden ska hållas fria från igenväxningsvegetation genom bete, röjning och bränning. Krontäckningen av träd och buskar som inte är av igenväxningskaraktär får maximalt uppgå till 5 % (gäller ej område 3.3).

Vid vegetationsperiodens slut ska gräsområdena vara väl hävdade. Ingen skadlig ansamling av förna (består bl a av gammalt gräs) får bildas, eftersom man då kan få en oönskad gödselpåverkan på marken, samt en försämrad grässvål. På marker som inte omfattas av åtgärdsplanbestämmelser eller liknande kan betestrycket enstaka år tillåtas vara lägre.

Skog får avverkas eller lämnas men ska inte tillåtas breda ut sig. Sumpskogen i öster (skötselomr 9) ingår som del i ett våtmarksområde med särskilt högt naturvärde och bör bevaras.

Kulturhistoriska värden ska vårdas och bevaras.

3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Strandstädning ska ske.

Ris- och gräshedar ska hävdas genom extensivt bete och ljungbränning. Igenväxta ljunghedar restaureras genom röjning, bränning och högt betestryck. Bränning på tunt jordtäckte bör ske i form av en yttlig brand tidigt på säsongen. Senare på säsongen har marken sannolikt torkat upp så mycket att

en brand riskerar att gå alltför djupt och skada både växtrötter och fröbank. I områden som inte kan betas och brännas ska regelbundna röjningar göras.

I område 3.3 kring Tjurviktjärn ska buskage i olika successionsstadier lämnas för att bl a gynna den rödlistade fågeln höksångare. Buskage bör till exempel lämnas i direkt anslutning till vatten och andra öppna ytor, och bestå av en mosaik av olika arter. Buskagen ger också skugga och skydd för betesdjuren. Mellan buskagen ska buskar och annan igenväxningsvegetation röjas bort för att lämna plats för öppna, välhävda gräsmarker. Bryn bör också sparas längs bergskanter, vägar, skogspartier och liknande. Genom selektiva röjningar samt bete kan flerskiktade, artrika brynmiljöer, gärna med bärande buskar och träd som hagtorn, slån, nypon, grov en och rönn, utvecklas.

Enligt förslaget till åtgärdsprogram för ostronörten (Appelqvist m fl, 2006) har antalet lokaler med ostronört de senaste decennierna minskat kraftigt i Sverige. Dessutom har antalet individer per lokal minskat, något som rapporterats gälla även vid Tjurpannan. Orsaken till den nationella tillbakagången är inte känd, men teorier om klimatförändringar har förts fram. Vid Tjurpannan finns misstankar om att ostronörten missgynnats av betet i området, främst fårbetet. Dock har ostronörtbestånd i andra, obetade områden också minskat, vilket talar för att det inte i första hand är betet som är ett hot mot arten. I ett försök att vända den negativa utveckling och undersöka om betet påverkar ostronörten kan ändå en eller några lokaler tillfälligt undantas från bete under några säsonger. En sådan åtgärd ska följas upp och utvärderas innan vidare åtgärder vidtas.

Genom bete och röjningar ska kulturhistoriskt värdefulla objekt som t ex stenmurar synliggöras och hållas fria från igenväxningsvegetation.

3.3 Beskrivning av skötselområden

Skötselområde 1.1

Naturtyp/er:	Marint kustvattenområde
Areal:	210 ha
Beskrivning:	Kustvattenområde längs Tjurpannan.
Bevarandemål:	Arealen marint kustvattenområde ska vara 210 ha.
Engångsåtgärder:	Inga åtgärder
Underhållsåtgärder:	Inga åtgärder

Skötselområde 2.1

Naturtyp/er:	Öar med hållmark
Areal:	3,7 ha
Beskrivning:	Öar längs Tjurpanneområdets kust.
Bevarandemål:	Arealen ska vara 3,7 ha.
Engångsåtgärder:	Inga åtgärder
Underhållsåtgärder:	Inga åtgärder

Skötselområde 3.1

Naturtyp/er:	Klipphed, rished, klapperstensfält, hållmark
Areal:	23 ha
Beskrivning:	Varierat område som domineras av hållmarker och klippedar med bl a ljung. Klapperstensbildningar med sparsam vegetation finns på flera ställen inom området. Intill berget vid sydsidan av Stenklåvan och väster om Valberget har förekomst av klippoxel rapporterats (kan möjligen gälla skötselområde 3.2 och 3.3).
Bevarandemål:	Arealen hävdad klipp- och rishedar med inslag av klapperstensfält och hållmarker ska vara minst 20 ha.
Engångsåtgärder:	Inga åtgärder
Underhållsåtgärder:	Extensivt bete. Rójningar, bl a i anslutning till klapperstensfälten. Fortsatta rójningar ska också göras för att ta fram den stengärdesgård som löper norr om det sydöstra klapperstensfältet. Eventuella exemplar av klippoxel bör dock sparas. I samråd med markägaren ska större ljunghedsområden om möjligt brännas.

Skötselområde 3.2

Naturtyp/er:	Annan hed/utmark, klippshed, lövsumpskog, gran-skog, ljungshed, busksnår, damm
Areal:	9,1 ha
Beskrivning:	I nordvästra delen av området finns fukthed som varit kraftigt igenväxt men nu rójts. Ytterligare rójningar

ska göras. Kvar står bl a ett flertal björkar. Fältskikt med bl a blåtåtel, pors och klockljud. Ett bestånd av klen asp ligger i anslutning till det röjda området. Sydväst om fuktheden finns ett granbestånd där betesdjuren söker skydd; detta bestånd lämnas tills vidare utan åtgärd. Södra delen av området utgörs av ljunghed eller nyligen restaurerad mark som på sikt ska utvecklas till ljunghed. Här löper en stenmur i öst-västlig riktning. I sydväst en klåva med täta busksnår med bl a björk, en och tall.

Bevarandemål: Arealen betad hed ska vara minst 8 ha.

Krontäckningen av träd och buskar som inte är av igenväxningskaraktär får maximalt uppgå till 10 %.

Engångsåtgärder: Klåvan i sydväst röjs, buskage kan sparas längs bergssidorna och enstaka grova björkar kan lämnas kvar. Aspbeståndet avverkas.

Underhållsåtgärder: Bete. Rövning, bl a ska stenmuren hållas fri från igenväxningsvegetation. Ljunghed ska om möjligt brännas.

Skötselområde 3.3

Naturtyp/er: Ljunghed, annan hed/utmark, strandzon med sten och grus, delvis med perenn vegetation

Areal: 11,8 ha

Beskrivning: Området domineras av ljunghedar och buskmarker. På grund av tidigare perioder utan hävd har busksnår med bl a en, asp, brakved och viden brett ut sig på stora ytor, främst kring Tjurviktjärn. Mellan Tjurviktjärn och våtmarken i söder finns ett fuktheds- och fuktängsparti. Närmare havet är vegetationen väl avbetad. På gräsmarkerna och blockstranden finns en intressant och artrik flora med bl a strandvallmo, sandmålla, ostronört och kattfot. Liksom på andra svenska lokaler för ostronört har antalet individer minskat. Orsaken till den nationella tillbakagången i såväl antal individer som lokaler är inte känt. Miss-tankar om att individerna vid Tjurpannan missgynnats av betet i området, främst fårbete, har förts fram.

Bevarandemål: Arealen betad mark ska vara minst 11 ha.

Området ska vara välhävdat vid vegetationsperiodens slut.

Krontäckningen av träd och buskar får maximalt uppgå till 15 %.

Ostronört, sandmålla, strandvallmo och kattfot ska långsiktigt förnygra sig i livskraftiga populationer.

Engångsåtgärder: Inga åtgärder

Underhållsåtgärder: Bete. Rójning av busksnår. För att gynna höksångaren ska några buskage, gärna i olika höjd och artsammansättning, sparas söder om och i anslutning till Tjurviktjärn. Buskagen kommer även att tjäna som skydd för betesdjuren som bl a söker skugga under buskarna. Bland de kvarlämnade buskagen röjs de äldsta successivt bort, medan nya tillåts etablera sig. Områden med ostronört kan eventuellt undantas från bete och istället vid behov skötas manuellt. En sådan åtgärd ska följas upp.

Skötselområde 3.4

Naturtyp/er: Sjö

Areal: 1,5 ha

Beskrivning: Tjurviktjärn är en liten sjö med bl a vekt braxengräs, notblomster och strandpryl, växter som indikerar en näringsfattig miljö.

Bevarandemål: Sjöarealen ska vara 1,5 ha.

Engångsåtgärder: Inga åtgärder

Underhållsåtgärder: Bete längs stranden. Slätter vid behov om sjön tenderar att växa igen.

Skötselområde 3.5

Naturtyp/er: Våtmark med havssäv, fuktäng

Areal: 0,5 ha

Beskrivning: Avsnörd havsvik som övergått till blöt våtmark, dominerad av havssäv. Lågstarrfuktäng längs kanterna.

Bevarandemål: Arealen våtmark och fuktäng ska vara 0,5 ha.

Engångsåtgärder: Inga åtgärder

Underhållsåtgärder: Bete

Skötselområde 4.1

Naturtyp/er: Tallskog

Natura 2000-habitat:

Areal: 4,6 ha

Beskrivning: Området gränsar till naturreservatets parkeringsplats. Tallskog med inslag av bl a ek. I områdets nordvästra del, norr om vägen, finns rapport om förekomst av finnoxel.

Bevarandemål: Arealen skog eller hävdad hed ska vara 4,6 ha.

Engångsåtgärder: Inga åtgärder. På sikt kan skogen avverkas och marken betas.

Underhållsåtgärder: Området kan betas. Røjning längs kanterna, då skogen inte får breda ut sig. Norr om vägen kan träden avverkas för att hindra igenväxning av intilliggande klapperstensfält. Eventuell finnoxel sparas. Efter eventuell avverkning av hela skogspartiet ska området söder om vägen betas.

Skötselområde 5.1

Naturtyp/er: Gräsbärande åker

Areal: 0,9 ha

Beskrivning: Gräsbärande åker

Bevarandemål: Arealen öppen mark som odlas, betas eller slåtrats ska vara 0,9 ha.

Engångsåtgärder: Inga åtgärder

Underhållsåtgärder: Odling, bete eller slåtter

Skötselområde 6.1

Naturtyp/er:	Våtmark
Areal:	1,2 ha
Beskrivning:	Storemyr är en idag tämligen igenväxt sjö. Området hyser en blöt kärrängsvegetation och ett flertal vattenväxter.
Bevarandemål:	Arealen öppen våtmark ska vara 1,2 ha.
Engångsåtgärder:	Inga åtgärder
Underhållsåtgärder:	Bete

Skötselområde 7.1

Naturtyp/er:	Hed med blandskog
Areal:	2,7 ha
Beskrivning:	Mosaik av fukthed och ljunghed med blandskog av ung tall och björk i sluttning mot Storemyr. I fuktängspartierna växer rikligt med jungfru marie nycklar. Dessa områden riskerar att växa igen med viden och pors.
Bevarandemål:	Arealen ljunghed och fukthed ska vara minst 2,5 ha.
Engångsåtgärder:	Avverkning av ett bestånd av unga tallar. Ungskogen med tall och björk röjs bort enligt restaureringsplanen.
Underhållsåtgärder:	Bete och röjning.

Skötselområde 8.1

Naturtyp/er:	Barrblandskog
Areal:	2,2 ha
Beskrivning:	Skog bestående av gran och tall med inslag av björk.
Bevarandemål:	Arealen barrblandskog som på sikt kan överföras till trädbärande betesmark ska vara 2,2 ha.

Engångsåtgärder: Inga åtgärder, eventuellt avverkning på sikt. Lövträd bör sparas vid avverkning.

Underhållsåtgärder: Efter eventuell avverkning ska området betas och röjas. Etablering av lövträd bör tillåtas.

Skötselområde 9.1

Naturtyp/er: Barrsumpskog

Areal: 3,8 ha

Beskrivning: Sumpskog dominerad av tall. Skogen ingår som del i ett våtmarksområde med särskilt högt naturvärde (klass 1) enligt våtmarksinventeringen.

Bevarandemål: Arealen sumpskog ska vara 3,8 ha.

Engångsåtgärder: Inga åtgärder

Underhållsåtgärder: Inga åtgärder

Skötselområde 10.1

Naturtyp/er: Blandskog, busksnår, ljunghed, fukthed

Areal: 4,3 ha

Beskrivning: Ett heterogent område med igenväxta klåvor med bl a tall, gran, björk och asp i öster och ljung- och fukthed i väster. Området omger ett småvatten som uppkommit genom torvtäkt, och som inte omfattas av reservatsbestämmelserna.

Bevarandemål: Arealen ljung- och fukthed ska vara minst 4 ha

Engångsåtgärder: Träd och buskar röjs bort. Enstaka bärande träd och buskar bör lämnas.

Underhållsåtgärder: Bete och röjning. Ljunghed bör om möjligt brännas.

Skötselområde 11.1

Naturtyp/er: Hällmark, klipphed, ljunghed, fukthed, blandskog, barrskog, busksnår, småvatten

Areal: 215 ha

- Beskrivning: Ett stort, heterogent område som omfattar större delen av reservatets landområde. Här finns hällmark, klap-
perstensfält, olika typer av hedmark, kärr, skog och småvatten.
- Strandvallmo och den starkt hotade ostronörten före-
kommer i området söder om Gräftöberget. Ostronört
har också rapporterats från Smugevikens östra sida,
innanför Smugholmen. Vid Smugevikens inre del
växer också marris och strandmalört.
- Området öster om Gräftöberget utgörs av kärr och
marin fukthet som enligt våtmarksinventeringen har
högt naturvärde (klass 2).
- Bevarandemål: Arealen hällmarker (inkl klippor längs vattnet), klap-
perstensfält och hed ska vara minst 190 ha.
- Ostronört och strandvallmo ska långsiktigt förnygra
sig i livskraftiga populationer.
- Engångsåtgärder: Stängsling
- Underhållsåtgärder: Området bör i största möjliga utsträckning betas. Där
besökarantal och problem med stängsling gör det
svårt att hålla betesdjur ska regelbundna röjningar gö-
ras i ljungheds- och fukthedsområdena för att för-
hindra igenväxning. Detta gäller t ex Smugholmen
samt området vid den inre delen av Smugeviken med
marris och strandmalört. Genom strandstädning ska
bråte som riskerar att skada ostronörten röjas bort.
Här är det viktigt att städningen genomförs med stor
försiktighet så att växterna inte kommer till skada. Ur
naturvårdssynpunkt är det fördelaktigt om ljungheds-
områdena bränns. Kulturhistoriskt intressanta ob-
jekt, t ex fornlämningar och stenmurar ska röjas fram
och synliggöras. Kring skötselområde 3.3 och 3.5 bör
flerskiktade brynmiljöer, gärna med bärande buskar
och träd, skapas längs bergskanter, vägar och skogs-
partier.

Skötselområde 12.1-12.3

Areal: 0,6 ha

Beskrivning: Skötselområde 12 utgörs i huvudsak av bebyggelse
med tomtmark. Områdena omfattas inte av reservats-
skötseln.

4 Friluftsliv

4.1 Övergripande mål

Målet är att säkra allmänhetens möjlighet att nyttja området för friluftsliv. Tillgängligheten till området ska vara fortsatt god och förbättras genom stigmarkeringar.

4.2 Information och anläggningar

Mål: Informationstavlor ska finnas på de platser som är markerade på karta i bilaga 2. Anläggningar som parkeringsplats och toaletter ska hållas i gott skick. Tillgängligheten till området ska vara fortsatt god.

Engångsåtgärder: Markering av stigar.

Underhållsåtgärder: Regelbunden tillsyn och underhåll av informations-tavlor, toaletter, parkeringsplats och stigar och stigmarkeringar. Gamla informationsskyltar tas bort. Røjning längs stigar.

5 Gränsmarkering

Inga nya gränsmarkeringar planeras. Om nya markeringar görs ska de utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

6 Uppföljning

6.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs i reservatet ska dokumenteras av den som utför åtgärden. Av dokumentationen ska framgå:

- åtgärd
- plats (skötselområde)
- kostnad
- tidpunkt
- utförare

Åtgärder av restaureringskaraktär bör dokumenteras med foto före och efter åtgärd.

6.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs.

Uppföljning av bevarandemål genomförs var 6:e år för:

- vegetationshöjd
- negativa indikatorarter
- fåglar

Uppföljning av bevarandemål genomförs var 12:e år för:

- typiska arter
- areal

Uppföljning av bevarandemål genomförs var 18:e år för:

- täckningsgrad av träd och buskar

6.3 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns. Länsstyrelsen ansvarar för att dokumentationen utförs och utvärderas.

7 Sammanfattning av planerad förvaltning

Hela förvaltningen för naturreservatet Tjurpanneområdet bekostas av staten.

Skötselåtgärd/uppföljning	Skötselområde	När/intervall	Prioritet
Bete	3.1, 3.2, 3.3, 3.5	Årligen	1
Röjning	3.1	Var tredje år	2
Röjning	3.2, 3.3	Årligen	1
Ljunghedsbränning	3.1, 3.2	Vid behov	3
Vassslåtter	3.4	Vid behov	3
Röjning	4.1	Var femte år	3
Avverkning (på sikt)	4.1	Engångsåtgärd	3
Odling, bete eller slåtter	5.1	Årligen	3
Bete	6.1	Årligen	1
Avverkning av tallbestånd	7.1	Engångsåtgärd	2
Röjning av ungskog	7.1	Engångsåtgärd	1
Bete	7.1	Årligen	1
Röjning	7.1	Vartannat år	1
Avverkning (på sikt)	8.1	Engångsåtgärd	3
Bete	10.1	Årligen	1
Röjning	10.1	Vartannat år	2
Ljunghedsbränning	10.1	Vid behov	3
Bete	11.1	Årligen	1
Röjning	11.1	Löpande	2
Ljunghedsbränning	11.1	Vid behov	3
Stängsling	11.1	Engångsåtgärd	1
Markering av stigar	Inom hela reservatet	Engångsåtgärd	1
Tillsyn och underhåll av stängsel, stigar, skyltar, p-plats, toaletter	Inom hela reservatet	Årligen och vid behov	1
Uppföljning av skötselåtgärd		Efter åtgärd	
Uppföljning av bevarandemål		Enligt ovan, 6.2	

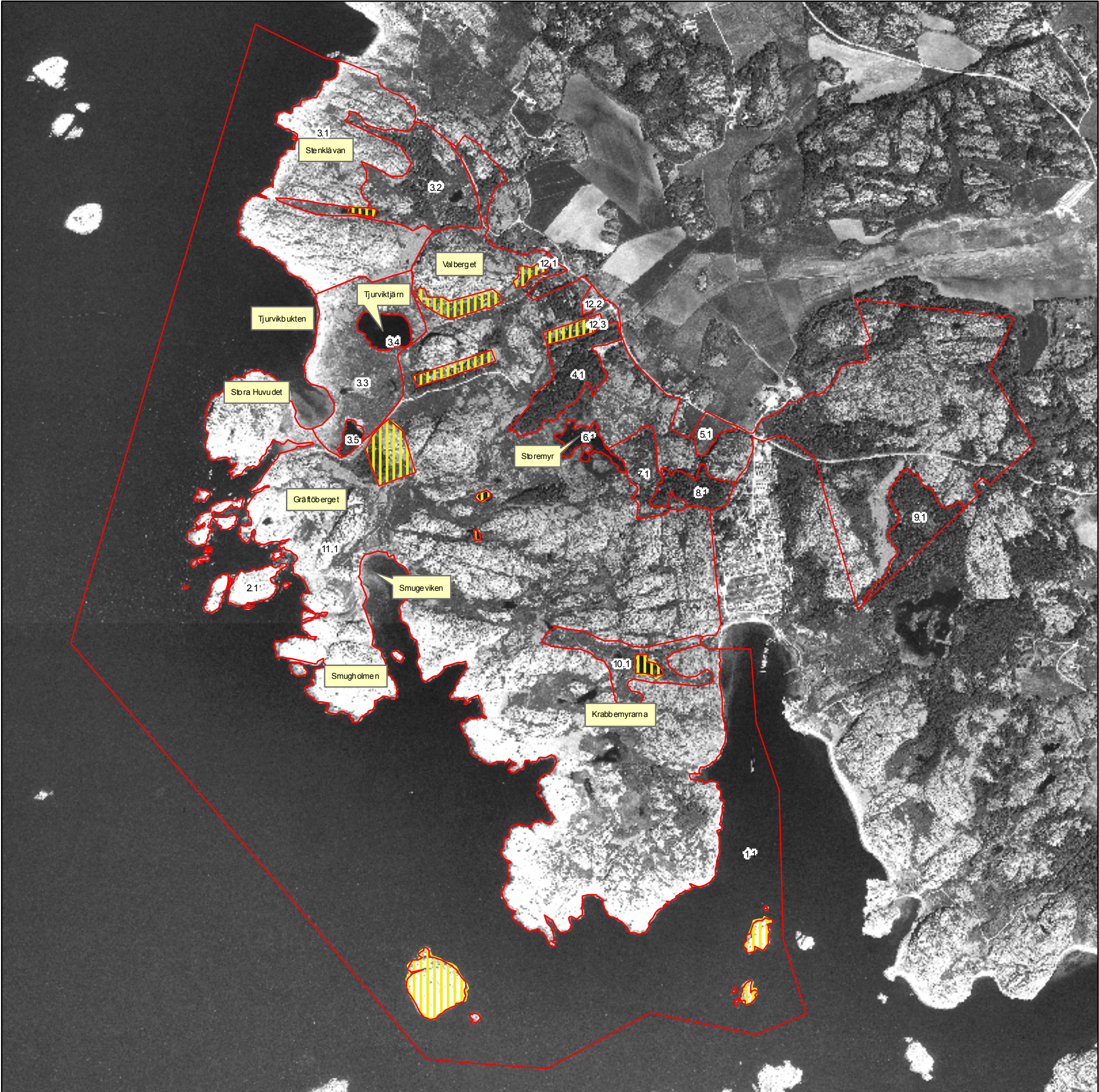
Tabell 3. Prioritering av föreslagna skötselåtgärde och uppföljning

Intervall för genomförande och prioriteringsgrad på åtgärden: (1) Högsta prioritet; (2) Hög prioritet; (3) Lägre prioritet. Intervallet får vid behov ändras av förvaltaren.

8 Referenser

- Appelqvist, T., Bengtson, O. och Lindholm, M. *Förslag till åtgärdsprogram för bevarande av ostronört* – Arbetsmaterial 2006.
- Calluna AB Ekologiska kunskapsgruppen, 2004. *Skötselplan Tjurpannans naturreservat. Restaureringsrådgivning*. Restaureringsrådgivningen ingår i kampanjen Levande landskap.
- Cederberg, B., Löfroth, M. 2000. *Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Gillner, V., 1965. *Naturen i området kring Tjurepannan inom hemmanet Långeby i Tanums socken i Bohuslän jämte synpunkter på området som naturreservat*. Länsstyrelsen i Västra Götalands län.
- Gillner, V., 1975. *Naturreservatet Tjurepannan*. Förslag till skötselplan. Länsstyrelsen i Västra Götalands län.
- Gärdenfors, U., 2005. *Rödlistade arter i Sverige 2005*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län. *Våtmarksinventeringen*. Digitalt material hos Länsstyrelsen.
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län. *Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004*. Data från Länsstyrelsen samt Jordbruksverkets databas.
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län. *Uppgifter om fornlämningar*. Digitalt material hos Länsstyrelsen samt Riksantikvarieämbetes fornminnesregister.
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2005. *Bevarandeplan för Natura 2000-området Tjurpannan*.
- Naturvårdsverket. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*.
- Nordiska ministerrådet. 1984. *Naturgeografisk regionindelning i Norden*.
- Stenström, J., Forshed, N., 2004. *Ljunghedar historia ekologi och arter*.
- Artdatabankens artfaktablad (jan 2006), www.artdata.slu.se
- Databasen Svalan (augusti 2006),
<http://www.artportalen.se/birds/default.asp>
- Inventeringsmaterial från Bohusläns Flora

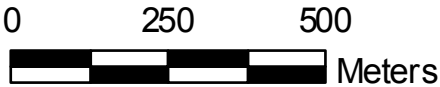
Skötselplanekarta bilaga 1
Naturreservatet Tjurpanneområdet
Tanums kommun

Teckenförklaring

 Skötselområden Tjurpannan

 Undantagna områden

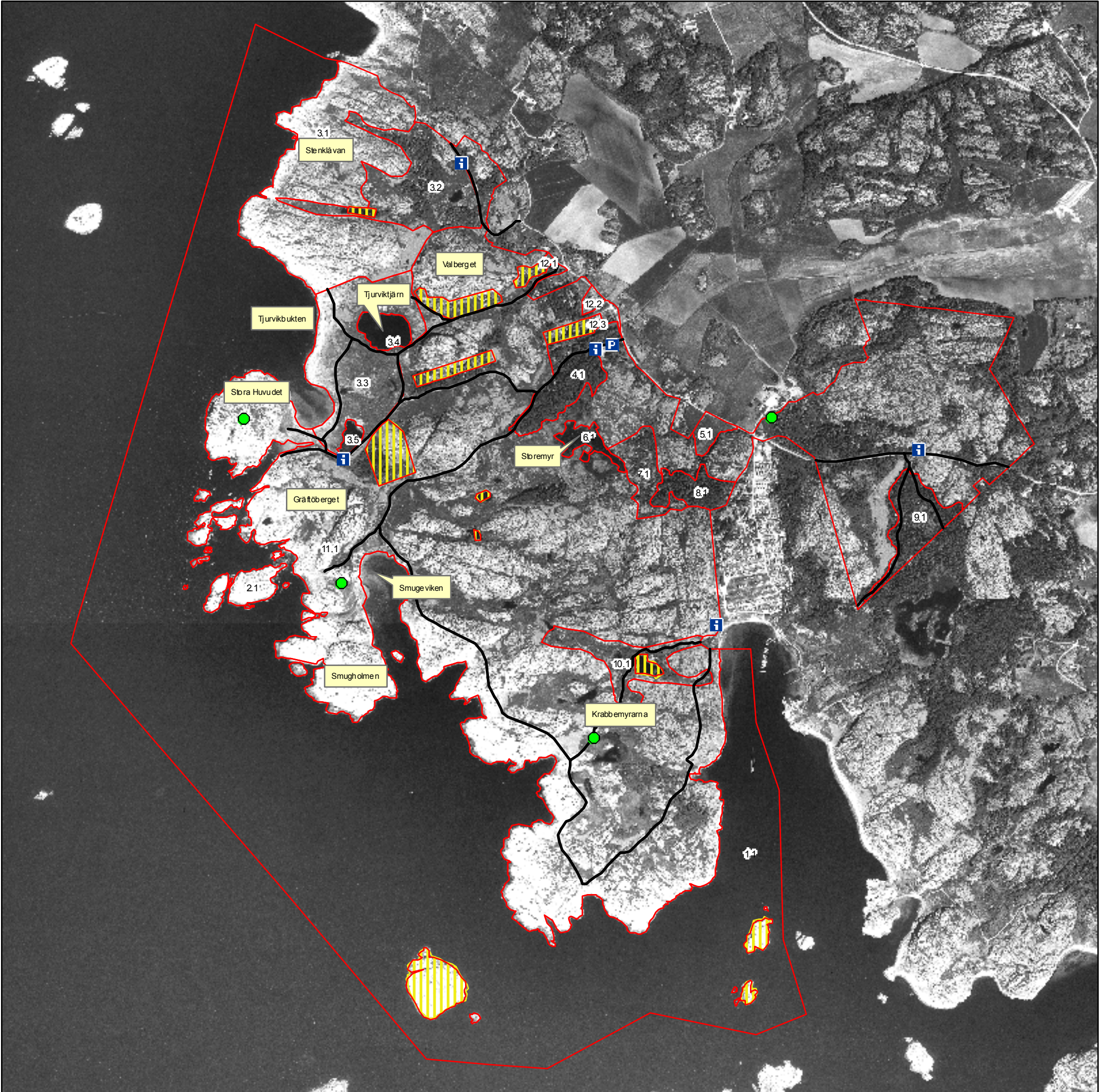
1:12 000

Illustrationskarta till Länsstyrelsens
skötselplan för naturreservatet Tjurpanneområdet,
Tanums kommun.
Tillhör Länsstyrelsens beslut 2007-02-12,
därigenom 51142101-2006.
GSD Ortofoto © Lantmäteriet, dnr 106-2004/188
Kartblad 9A3g, 9A4g

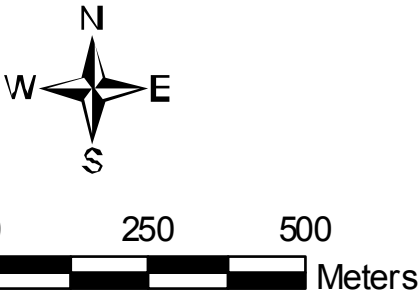
LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Skötselplanekarta bilaga 2
Naturreservatet Tjurpanneområdet
Tanums kommun

Teckenförklaring

- Skötselområden Tjurpannan
- Undantagna områden
- Stigar & vägar
- Parkering & toaletter
- Informationsskylt
- Fornlämningar, RAÄ-nr

1:12 000

Illustrationskarta till Länsstyrelsens
skötselplan för naturreservatet Tjurpanneområdet,
Tanums kommun.
Tillhör Länsstyrelsens beslut 2007-02-12,
därigenom 51142101-2006.
GSD Ortofoto © Lantmäteriet, dnr 106-2004/188
Kartblad 9A3g, 9A4g

Enligt sändlista

Beslut om ändring av skötselområden för naturreservatet Tjurpanneområdet i Tanums kommun

Beslut

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m m (1998:1252) beslutar Länsstyrelsen att fyra skötselområden för naturreservatet Tjurpanneområdet i Tanums kommun ska ändras. De berörda skötselområdena är 4.1, 6.1, 7.1 och 11.1.

Bakgrund

Den 6 maj 1968 beslutade Länsstyrelsen i Göteborg och Bohus län att förklara Tjurpanneområdet som naturreservat. Syftet var att bevara Tjurpanneområdets vackra landskap och stora naturvärden i form av bl.a. strandängar, myrmarker, moränvallar och bergsformationer samt att säkra allmänhetens möjligheter att utnyttja området för friluftsliv och rekreation.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken (1998:1252) ska Länsstyrelsen fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård. En skötselplan för Tjurpanneområdet fastställdes den 12 februari 2007. Revideringen innebär smärre gränsjusteringar av skötselområde 4.1, 6.1, 7.1 och 11.1 samt ändrad skötsel för skötselområde 6.1 som möjliggör anläggande av en våtmark.

Ett förslag till ändring av dessa fyra skötselområden skickades till Västkuststiftelsen som är förvaltare och markägare i skötselområde 6.1, vilken har haft möjlighet att lämna synpunkter.

Synpunkter och Länsstyrelsens svar

Inga synpunkter har kommit till Länsstyrelsens kännedom.

Övrigt

De reviderade skötselområdena gäller från den dag då detta beslut vinner laga kraft, och ersätter tidigare skötselområden i skötselplanen från 2007-02-12. Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningsåtgärder indikerar att behov finns.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till regeringen, se bilaga 3.

I detta ärende har Sven Swedberg beslutat, Jörel Holmberg varit medverkande och Sanna Persson varit föredragande.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Sven Swedberg

Sanna Persson

Sändlista:

Västkuststiftelsen

Kopia med e-post till:

Naturförvaltning

Naturskydd

Bilagor:

1. Reviderade skötselområden för naturreservatet Tjurpanneområdet.
2. Skötselområdeskarta.
3. Hur man överklagar

3.3 Beskrivning av skötselområden

Skötselområde 4.1

Naturtyper: Tallskog och hygge.

Natura 2000-habitat: Inga.

Areal: 4,5 ha

Beskrivning: Området gränsar till naturreservatets parkeringsplats. På den norra delen, norr om vägen växer en tallskog. Söder om vägen är det ett hygge efter en före detta tallskog.

Bevarandemål: Den norra delen ska bevaras som en tallskog. Den södra delen ska bevaras som en välhävdat öppen hed.

Engångsåtgärder: Inga.

Underhållsåtgärder: Årligt bete på den södra delen.

Skötselområde 6.1

Naturtyp: Våtmark.

Natura 2000-habitat: 4010 Fukthedar, 7140 Öppna mossar och kärr.

Areal: 5,5 ha.

Beskrivning: Storemyr är idag en tämligen igenväxt sjö. Området hyser en blöt kärrängsvegetation och ett flertal vattenväxter. Ett dike avvattnar våtmarken.

Bevarandemål: Ska bevaras som en öppen våtmark med en areal på minst 5,5 ha.

Engångsåtgärder: En dammvall ska anläggas vid utloppet och därmed skapa en större våtmark. En munk får sättas dit för att kunna reglera flödet.

Underhållsåtgärder: Inga.

Skötselområde 7.1

Naturtyp: Hed med blandskog.

Natura 2000-habitat: 4030 Torra hedar, 6270 Silikatgräsmarker.

Areal: 2,3 ha.

Beskrivning: Mosaik av fukthed och ljunghed med blandskog av ung tall och björk i sluttning mot Storemyr. I fuktängspartierna växer rikligt med Jungfru Marie nycklar. Dessa områden riskerar att växa igen med viden och pors.

Bevarandemål: Arealen av ljung- och fukthed ska vara minst 2,3 ha.

Engångsåtgärder: Avverkning av ett bestånd av unga tallar. Ungskogen med tall och björk röjs enligt restaureringsplanen.

Underhållsåtgärder: Bete och röjning.

Skötselområde 11.1

Naturtyper: Hällmark, klipphed, ljunghed, fukthed, blandskog, barrskog, busksnår, småvatten.

Natura 2000-habitat: 1150 Laguner, 1220 Sten- och grusvallar, 1230 Vegetationsklädda havsklippor, 1330 Salta strandängar, 4010 Fukthedar, 4030 Torra hedar, 6210 Kalkgräsmarker, 6270 Silikatgräsmarker, 6410 Fuktägar, 7140 Öppna mossar och kärr, 8220 Silikatbranter, 8230 Hällmarkstorräng.

Areal: 210 ha.

Beskrivning: Ett stort, heterogent område som omfattar större delen av reservatets landområde. Här finns hällmark, klapperstensfält, olika typer av hedmark, kärr, skog och småvatten.

Strandvallmo och den stark hotade ostronörten förekommer i området söder om Gräftöberget. Ostronört har också rapporterats från Smugevikens östra sida, innanför Smugholmen. Vid Smugevikens inre del växer också marrisp och strandmalört.

Området öster om Gräftöberget utgörs av kärr och marin fukthed som enligt våtmarksinventeringen har högt naturvärde (klass 2).

Bevarandemål: Arealen av hällmarker (inkl. klippor längs vattnet), klapperstensfält och hed ska vara minst 190 ha.

Ostronört och strandvallmo ska långsiktigt förny sig i livskraftiga populationer.

Engångsåtgärder: Stängsling.

Underhållsåtgärder: Området bör till största möjliga utsträckning betas. Där besöksantal och problem med stängsling gör det svårt att hålla betesdjur ska regelbundna röjningar göras i ljungheds- och fukthedsområdena för att förhindra igenväxning. Detta gäller t.ex. Smugholmen samt området vid den inre delen av Smugeviken med marrisp och strandmalört. Genom strandstädning ska bråte som riskerar att skada ostronörten röjas bort. Här är det viktigt att städningen genomförs med stor försiktighet så att växterna inte kommer till skada. Ur naturvårdssynpunkt är det fördelaktigt om ljunghedsområden bränns. Kulturhistoriskt intressanta objekt, t.ex. fornlämningar och stenmurar ska röjas fram och synliggöras. Kring skötselområde 3.3 och 3.5 bör flerskiktade brynmiljöer, gärna med bärande buskar och träd, skapas längs bergskanter, vägar och skogspartier.

Populationsförstärkande åtgärder så som stödutplantering får utföras för ostronört, liksom uppförande av hägnad för att freda arten från bete. Årlig uppföljning av ostronört bör göras.

Bilaga 2, Skötselområdeskarta Naturreservatet Tjurpanneområdet, Tanums kommun

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

0 250 500 750 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för
naturreservatet Tjurpanneområdet
Tillhör Länsstyrelsen, reviderade skötselområden
dnr 512-42006-2018

 Skötselområden

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan